

עמ"ת 37119/06/20 - פלוני נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה

עמ"ת 37119-06-20 פלוני (עציר) נ' מדינת ישראל

בפני
עוררים
נגד
משיבים
החלטה

כבוד השופט ניצן סילמן
פלוני (עציר)
מדינת ישראל

1. ערר על החלטת כב' בית משפט השלום בחיפה (כב' השופטת מריה פיקוס בוגדנוב) מיום 14/6/20 תיק מ"ת 8308-06-20.
2. בקליפת הלוח- כנגד העורר הוגש כתב אישום המייחס לו עבירות של תקיפה הגורמת חבלה של ממש, לפי סעיף 380 לחוק העונשין, ועבירה של תקיפה סתם לפי סעיף 379 לחוק העונשין. על פי הנטען בכתב האישום, ביום 31/5/20 תקף הנאשם-העורר את אמו ואת אחותו, במשכו את שערותיהן.
3. בד בבד עם הגשת כתב האישום הוגשה בקשה למעצר המשיב עד תום ההליכים כנגדו.
4. ביום 9/6/20 שמע בית המשפט קמא מפקחים מוצעים, ולאחר מכן שמע את טענות הצדדים.
5. לאחר דברים אלו, ביום 14/6/20 ניתנה החלטת בית המשפט קמא; בית המשפט קמא ניתח האירוע וקבע כי הגם שנטענה טענת הגנה עצמית מידתית, קיימות ראיות לכאורה להוכחת האישום, זאת הן לאור המתואר באירוע ובכתב האישום (למעשה אין מחלוקת על העובדות), והן לאור הטעם כי נושא ההגנה העצמית ראוי כי יתברר מהלך התיק העיקרי.
6. לאחר קביעת תשתית זו, בחן בית המשפט קמא את מיהות העושה והמעשה, וקבע כי הגם שרף האלימות לא היה גבוה, הרי נוכח העובדה כי מדובר באלימות בדל"ת אמות המשפחה, וכי מדובר בעורר לחובתו 5 הרשעות קודמות, רובן בעבירות אלימות ואיומים, כאשר "מושא הרשעתו האחרונה הוא בגין תקופה ואיומים כלפי אותה מתלוננת- אימו של המשיב". עוד ציין בית המשפט קמא כי בגין ההרשעה האחרונה הוטל על המשיב עונש מאסר ומאסר מותנה בר הפעלה כאן.
7. בית המשפט קמא בחן המפקחים המוצעים וראה לשללם; עוד ציין בית המשפט קמא כי לא ניתן ליתן אמון בעורר ולהסתפק בהרחקה גרידא.
8. על כן הורה בית המשפט קמא על מעצר העורר; על החלטה זו נסב הערר.
9. עיינתי בתיק החקירה; מעדות י' עולה כי אחיזת השיער (לאם ולאחות!) נמשכה זמן ניכר, עד הגעת י'; מעדות ר"פ (האחות), עולה כי המשיב משך לאמו בשיער, זו צעקה מכאבים, ואז ניגשה ר"פ להפריד; או אז תפס המשיב

בשיער האחות ומשך גם בשערה - "כל הזמן הזה אימא צועקת מכאבים ומבקשת שישחרר..." ניתן ללמוד מכך על פרק הזמן של משיכת השיער, בוודאי לשלב לכאורי זה.

10. על סייג ההגנה העצמית נכתב רבות בפסיקה.

11. בע"פ 3239/14 **אלאדין חמאסה נ' מ"י**, חזר כב' בית המשפט העליון על עיקרי הדברים-

הסייג להטלת אחריות פלילית לאור הגנה עצמית, מוגדר בסעיף 34 לחוק העונשין כדלקמן:

"לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שהיה דרוש באופן מיידי כדי להדוף תקיפה שלא כדין שנשקפה ממנה סכנה מוחשית של פגיעה בחייו, בחירותו, בגופו או ברכושו, שלו או של זולתו; ואולם, אין אדם פועל תוך הגנה עצמית מקום שהביא בהתנהגותו הפסולה לתקיפה תוך שהוא צופה מראש את אפשרות התפתחות הדברים".

סעיף 34 לחוק העונשין, אשר עוסק בנטל ההוכחה, קובע כי "מלבד אם נאמר בחיקוק אחרת, חזקה על מעשה שנעשה בתנאים שאין בהם סייג לאחריות פלילית". לצד הוראה זו, מורה סעיף 34(ב) לחוק העונשין כי "התעורר ספק סביר שמא קיים סייג לאחריות פלילית, והספק לא הוסר, יחול הסייג". כפי שצינתי בע"פ 5184/14 פלוני נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (3.8.2016), "עינינו הרואות, כי נקודת המוצא הינה, שמעשה המקים עבירה פלילית בוצע בתנאים שאין בהם סייג לאחריות פלילית. נאשם הטוען כי חל סייג זה או אחר בעניינו, עליו הנטל המשני להביא ראיות בדבר קיומו של הסייג, או אז חוזר נטל ההוכחה העיקרי אל התביעה להסיר כל ספק בדבר קיומו של הסייג, ומשהוסר, יורשע הנאשם בעבירה המיוחסת לו" (שם, בפסקה 63).

בע"פ 4191/05 אלטגאוז נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (25.10.2006), עמדה השופטת ע' ארבל על התנאים הדרושים לתחולתו של סייג ההגנה העצמית:

"שישה הם התנאים שבהתקיימם עומדת לנאשם ההגנה העצמית, כפי שהוגדרו בחוק, ופורשו בפסיקה ובספרות. הראשון הוא תנאי התקיפה שלא כדין. השני הוא תנאי הסכנה. תנאי מוקדם למעשה ההתגוננות הוא קיומה של "סכנה מוחשית של פגיעה בחייו, בחירותו, בגופו או ברכושו, שלו או של זולתו". על הסכנה להיות מוחשית ולא סכנה שהסתברות התממשותה ערטילאית גרידא [...] התנאי השלישי הוא תנאי המידיות לפי לשון החוק, נדרש כי מעשה ההתגוננות היה "דרוש באופן מיידי" על מנת להדוף את התקיפה. תנאי זה בוחן את עיתוי המעשה, על שני היבטיו: על ההגנה להתבצע רק מרגע שהמעשה דרוש באופן מיידי על מנת להדוף את התקיפה, ועליה להיפסק מרגע שלא נדרש עוד מעשה התגוננות על מנת להדוף את התקיפה [...] התנאי הרביעי הינו שהאדם לא נכנס למצב בהתנהגות פסולה, וכלשון החוק "...הביא בהתנהגותו הפסולה לתקיפה תוך שהוא צופה מראש את אפשרות התפתחות הדברים". התנאי החמישי הוא תנאי הנחיצות. [...] התנאי השישי הוא תנאי הפרופורציה. נדרש יחס ראוי בין הנזק הצפוי מפעולת המגן לנזק הצפוי מן התקיפה".

12. יישום המבחנים שנקבעו בפסיקה מעלה, כי בשלב זה, לכאורה, לא התקיימו תנאי הסייג.

13. ראשית- ספק אם הדחיפה הקלה (כך לפי האישום), שדחפה המתלוננת את המשיב, לגרסתו, הביאה לקיום "סכנה מוחשית של פגיעה בחייו, בחירותו או בגופו של המשיב".

14. שנית- לאחר אירוע הדחיפה לא היה כל צורך באקט מייד; זאת ועוד- בוודאי לא היה צורך בהמשך משיכת השערות לאם, לאורך זמן (ועל כן תנאי הפסקת מעשה ההתגוננות גם הוא לא מתקיים)
15. שלישית- כפי שקבע בית המשפט קמא- על פניו התנהגות המשיב הביאה ל"כניסה למצב".
16. רביעית- גם יתר התנאים, על פניו לא מתקיימים, עת לאחר מעשה הדחיפה, לא היה כל צורך בהפעלת כוח, לא כל שכן הפעלה ממושכת, ובוודאי שלא משיכת שערות נמשכת, אשר אינה פרופורציונלית. (לענין מידתיות- ראה ע"פ 5184/14 פלוני נ' מ"י)
17. עוד אציין כי קיים קושי של ממש לקבל טענת הגנה עצמית בשלב לכאורי זה, שכן הנטל על ההגנה מוגבר- להוכיח גם מקום בו די בראיות לכאורה, כי חל סייג; לענין נטל מוגבר זה, ראה בש"פ 9700/17 **עבד אלחלים נ' מ"י**. על כן ככלל ראוי לבחון קיום הסייג, מסגרת התיק העיקרי.
18. משקיימת תשתית לכאורית, ולא חל הסייג לשלב לכאורי זה, יש לבחון התוצאה.
19. גם כאן איני סבור כי קיימת שגגה כלשהי בהחלטת בית המשפט קמא.
20. בית המשפט קמא בחן נסיבות העושה והמעשה, ותפר "חליפה" המתאימה למידות האירוע, העושה והמעשה.
21. יובהר- מדובר בחליפה המתאימה לנאשם, ולא בחליפה המתאימה לרצונו של הנאשם.
22. בית המשפט קמא סבר כי גם מקום בו רף האלימות אינו גבוה (ויוזכר כי בעבירות אלמ"ב שאלת המסוכנות אינה נמדדת רק מרף האלימות, אלא ובעיקר מהצבע והגוון, התדירות, ההתנהגות מסביב וכיו"ב), הרי נוכח העבר המכביד, קיים קושי לתת אמון במשיב, ולא ניתן להקהות מסוכנותו בחלופה גרידא ללא פיקוח, ודאי שלא בקרבה לאם ולאחות.
23. סבורני, כי בית המשפט קמא צעד בהתאם לכללים שנקבעו בפסיקה, בהתאם להתרשמות מהעושה והמעשה, ותוך שקילת הסיכון הנשקף למתלוננות, מול מידתיות הגבלת החירות.
24. איני שולל האפשרות כי בהינתן חלופה אחרת, יישקלו הדברים מחדש; אלא מקום בו הוצעה הרחקה בלבד, רואה אני עין בעין עם בית המשפט קמא, כי אין בכך להקהות המסוכנות במידה מספקת.
25. נתתי דעתי גם לשאלת הענישה הצפויה (חרף המאסר המותנה) ובזהירות המתבקשת אציין, כי מדובר בשיקול אחד, אך לא בלעדי, וממילא אין בו להצדיק קבלת כל חלופה מוצעת.
26. בנסיבות אלו, איני רואה להתערב בהחלטת בית המשפט קמא; הערר נדחה.

ניתנה היום, ו' תמוז תש"פ, 28 יוני 2020, בהעדר הצדדים.